

Stoppa giftet från lantbruket som förstör grönsaksodlingar – Nu kräver Koloniträdgårdsförbundet att regeringen agerar

Kommer våra odlingar förstöras i år igen? Det undrar kolonister och andra fritidsodlare runtom i Sverige efter att de fått sina odlingar av tomat, potatis och bönor förstörda av rester från ogräsmedel i organiska närings- och gödselprodukter. Koloniträdgårdsförbundet startar namninsamling som kräver att miljö- och klimatminister Annika Strandhäll och näringsminister Karl-Petter Thorvaldssons förbjuder de farliga ämnena.

– Det här måste få ett slut. Regeringen måste ta sitt ansvar och stoppa pyraliderna. Alla som vill odla giftfritt och hållbart i sina trädgårdar, måste tryggt kunna göra det. säger Ulrica Otterling, generalsekreterare, Koloniträdgårdsförbundet.

Många odlingsintresserade har precis sått årets tomatfrön. Men glädjen över att årets odlingsäsong kommit igång har ersatts med oro. Ilska. Frustration. Hur ska det gå med årets tomater?

Oron är befogad. Pyralider har förstört odlingar för tiotusentals fritidsodlare. Det är ämnen som ingår i ogräsmedel som används inom jordbruket. Därefter har de hamnat i näring och gödsel som fritidsodlare använder i sina odlingar.

Det är nu tredje säsongen som kolonister och andra fritidsodlare odlar med ett gifthot hängande över sig och ingen lösning finns i sikte.

Namninsamling för rätten att få odla giftfritt

Nu har Koloniträdgårdsförbundet fått nog och startar en namninsamling för att mobilisera hela odlingsverige till en gemensam protest. Namninsamlingen pyralidstopp.nu lanseras på mässan Nordiska Trädgårdar 31 mars-1april. Målet är att få ansvariga ministrar, miljö- och klimatminister Annika Strandhäll och näringsminister Karl-Petter Thorvaldsson att agera. Namninsamlingen ska överlämnas till dem den 5 juni på Världsmiljödagen.

– Vi vet att många kolonister finns bland alla fritidsodlare som har drabbats. Det här är odlare som vill odla ekologiskt och väljer KRAV-märkt gödsel, och ändå har deras odlingar blivit förgiftade. Det är inte rätt, säger Ulrica Otterling.

Tester visar att pyraliderna är boven

Det var för två år sedan som oförklarliga skador på plantor av tomat, chili och paprika började dyka upp. En av de drabbade var journalisten och kolonisten Lena Israelsson.

– Mina tomatplantor slutade växa och krullade ihop sig i topparna. Därefter eskalerade allt och trots alla våra protester fortsätter det, berättar hon.

När hon via facebook efterlyste andra med samma problem, fick hon ett enormt gensvar från andra odlare med missbildade plantor.

Eftersom det inte finns någon myndighet som har ansvar för fritidsodling och därmed ingen myndighet som utreder pyralidernas negativa konsekvenser för fritidsodlare, kontaktade Lena Israelsson Fritidsodlingens Riksorganisation (FOR). De har genomfört flera tester och deras första analyser visade tydligt att pyralider fanns i flytande organisk näring baserad på vinass (en restprodukt från sockerbetor). I FORs nya rapport visar testresultat att pyralider även förekommer i svensk häst-, höns- och fårgödsel. En koncentration på några få miljarddelar (ug/kg) räcker för att känsliga växter ska bli skadade.

– Det är mycket oroande att problemet verkar sprida sig. De senaste analyserna visar att pyralider nu finns både i organiska närings- och gödselprodukter och dessutom i färsk gödsel från svenska gårdar, säger Ulf Nilsson, agronomie doktor, sekreterare på FOR och den som står bakom FORs rapporter.

Produkter med förgiftad gödsel saknar varningstext

Fortfarande säljs förgiftad näring och gödsel, utan varningstext, både komposterad, pelleterad och färsk. Det är inte heller säkert att använda gödsel från svenska gårdar. Något som ett 50-tal kolonister på Pungpinans fritidsträdgårdar i Stockholm bittert fått erfa. Förra året köpte de in hästgödsel ett stall som kolonisterna sedan spred ut på sina odlingar.

– Mina tomatplantor blev helt deformerade och störbönorna blev missbildade. Det var likadant runt om i hela området; missbildade bondbönor utan bönor, skadade dahlior och jordärtskockor, potatis, berättar Katja Jassey, ordförande för Pungpinans koloniområde och för Stockholms Koloniträdgårdar inom Koloniträdgårdsförbundet.

Sverige måste verka för ett förbud på EU-nivå

Den enda lösningen är att stoppa pyraliderna. Regeringen kan ge Kemikalieinspektionen i uppdrag att förbjuda *produkter* som innehåller pyralider i Sverige.

Men det är bara på EU-nivå som de verksamma *ämnena*, själva gifterna, kan förbjudas. I EU-förordningen 1107/2009, artikel 4, stycke 3C står det tydligt och klart att för att godkännas får ett ogräsgift "inte ha några oacceptabla effekter på växter eller växtprodukter".

– Jag vill på uppdrag av alla som vill odla giftfritt framföra: Det här är oacceptabla effekter! Alla som instämmer är mycket välkomna att skriva under vår namninsamling på pyralidstopp.nu, säger Ulrica Otterling.

Pyralidfakta

- Pyralider är ett samlingbegrepp för klopyralid, aminopyralid och pikloram. Detta är ämnen som används som bekämpningsmedel i lantbruket. Det räcker med några miljarddelar (ug/kg) för att skador ska uppstå.
- Särskilt känsliga är potatisväxter (tomater, chili, paprika, potatis), baljväxter (ärtor och bönor) samt korgblommiga arter (dahlior, astrar, jordärtskockor).
- Pyralider är mycket persistenta och kan finnas kvar i jorden i flera år, ännu längre i spannmål.
- Pyralider i foder och gödsel *förgiftar de gröna kretsloppen* och hotar därmed en hållbar cirkulär bioekonomi:
- När pyraliderna sprids på åkern, dödar de inte bara ogräset. De tas även upp av de odlade grödorna, till exempel spannmål och raps. Grödorna blir till foder som djuren äter. Pyraliderna hamnar sedan i deras spillning, som sprids på åkrar och på kolonilotter och i trädgårdar. Och så fortsätter det.

Organisk gödsel vs mineralgödsel

Organisk gödsel/näring är baserad på växter eller animalier och används inom ekologisk odling.

Mineralgödsel, också kallad konstgödsel, består av industriellt behandlade mineraler.

Tillverkningsprocessen är mycket energikrävande och använder jordens ändliga resurser av fosfor.

Mineralgödsel gynnar inte mikrolivet i jorden. Av dessa anledningar är mineralgödsel inte förenligt med ekologisk odling.

Vem tar besluten?

Inom EU är det *The Standing Committee on Plants, Animals, Food and Feed, SCoPAFF*, som godkänner de verksamma **ämnena** i bekämpningsmedel. Kemikalieinspektionen representerar Sverige i kommittén.

Kemikalieinspektionen godkänner vilka **produkter** som ska få användas i Sverige. De ligger under *Miljödepartementet och miljö- och klimatminister Annika Strandhälls* ansvar.

Jordbruksverket ansvarar för Sveriges 59 000 lantbrukare och deras användning av bekämpningsmedel. Jordbruksverket ligger under näringsdepartementet och faller ytterst under *näringsminister Karl-Petter Thorvaldssons* ansvar.

FORs rapporter

- 1) Nilsson, U. (2021). Rester av bekämpningsmedel i växtnäring. Slutrapport om skador på växter orsakade av växtnäring. Fritidsodlingens Riksorganisation.
- 2) Nilsson, U. (2022). Pesticides in organic fertilisers and soil. Experiences från the 2021 growing season. Fritidsodlingens Riksorganisation.
- 3) Nilsson, U. (2022). Fortsatta problem med bekämpningsmedel i organisk gödsel - Erfarenheter från odlingssäsongen 2021
Rapporten publiceras 31 mars i samband med Nordiska Trädgårdar.

Presskontakter

Lena Israelsson, journalist och kolonist, israelssonlena@outlook.com, 070-790 59 55

Ulf Nilsson, sekreterare FOR, ulf.nilsson@for.se, 08-556-930 81

Ulrica Otterling, generalsekreterare Koloniträdgårdsförbundet, ulrica@koloni.org, 070-289 5021

Katja Jassey, ordförande Pungpinans fritidsträdgårdar och ordförande Stockholms Koloniträdgårdar inom Koloniträdgårdsförbundet, ordforande@sthlmkoloni.se, 076-305 6082

Pressbilder finns att ladda ner på www.pyralidstopp.nu.

Mer information

Namninsamling och information om kampanjen - www.pyralidstopp.nu

Koloniträdgårdsförbundets hemsida – www.koloni.org

Fritidsodlingens Riksorganisation, FOR – www.for.se